

Jazyk

Komunikace a znaky:

Všichni živočišové jsou ke své sebezáchově vybaveni vrozenými vlohami, které jim umožňují mimo jiné **komunikaci**, tedy vzájemné dorozumívání. Komunikace spočívá ve sdělování i výměně **informací** (údajů). Informace jsou vytvářeny pomocí systému znaků.

Znak je něco (nějaká skutečnost), co v komunikaci zastupuje něco jiného (nějakou jinou skutečnost, která je obsahem informace; tato skutečnost nejčastěji reálně existuje, může však být i jen pomyslná). Například vrčení psa je znakem pro přípravu k útoku a třeba zdvižená ruka znamená upozornění. Takové znaky jsou ovšem jednoduché (slouží k aktuálnímu přenosu ustálené a stručné informace): nazývají se **signály**.

Jazykové dorozumívání:

Nejdokonalejším a zároveň nejsložitějším znakovým systémem je **jazyk**. Ovšem vytvářet jej a používat dokáže pouze člověk. Existence jazyka je umožněna vrozenou lidskou schopností nazývanou **řeč**. Tato schopnost spočívá v produkování **artikulovaných** (členěných) **zvuků**, jejichž kombinování vyjadřuje **obsah vědomí**, a může tedy sloužit ke **komunikaci**.



Artikulovaných zvuků je v jazyce velmi mnoho: jejich různě početná seskupení vytvářejí **jazykové znaky**, jimiž jsou nejčastěji **slova**. Průměrná slovní zásoba jednotlivce – středoškolsky vzdělaného Čecha – zahrnuje asi 10 000 používaných slov (**aktivní slovní zásoba**) a dalších asi 40 000 slov, jimž mluvčí rozumí, ale prakticky je nepoužívá (**pasivní slovní zásoba**). Celkový počet slov v češtině ještě nikdo nespočítal, avšak výsledný údaj se s největší pravděpodobností bude nacházet někde v řádu statisíců.

I nejnižší z uvedených čísel výrazně převyšuje počet znaků, jimiž disponuje kterýkoli živočich kromě člověka (někdy se uvádí, že pro běžnou mezilidskou komunikaci postačuje jen 5 tisíc slov).

Slova mohou na základě vzájemných systémových vazeb vytvářet prakticky nekonečné množství kombinací; proto lze jazyk používat i k přenosu nejsložitějších informací. S tím souvisí také fakt, že řeč a jazyk patří k základům **myšlení**; myšlením rozumíme duševní proces, kdy člověk vnímá a chápe vlastnosti, souvislosti a vztahy skutečností v okolním světě – i v sobě samém.

Jazyk a vývoj člověka:

Jazyk jako prostředek komunikace se u člověka jako biologického rodu vyvíjel postupně a o jeho počátcích stále nevíme nic určitého. Zdá se nepochybné, že jazyková komunikace existuje **nejméně 100 tisíc let**; již tehdy ji používal lidský druh **člověk rozumný (Homo sapiens)**, a to jak jeho archaické formy (zejména *neandertálci*), tak jeho forma stále existující – **anatomicky moderní člověk**. Rozsah slovní zásoby pravěkých lidí ovšem představoval jen zlomek slovní zásoby dnešní.

Produkce a percepce řeči jsou řízeny dvěma řečovými oblastmi v **mozku** – oblastí Brocovou a Wernickeovou (pojmenovány po francouzském a německém lékaři).

Je zajímavé, že člověk nemá žádné **tělesné orgány** určené speciálně pro hlasovou produkci **řeči**; při mluvení používá orgány, které primárně zajišťují **dýchání a přijímání potravy**.

<https://www.youtube.com/watch?v=aC-Y5P1r6dU>